

ELŐSZÓ

Értékes művel gazdagodott a jogi szakirodalom, a Corvina Kiadó megjelentette a kriminológia új egyetemi tankönyvét. Szép számmal jelentek meg a szakma gyakorlati és elméleti képviselői a tankönyvről 1998. január 23-án rendezett műhelyvitán.

Elsőként Kertész Imre méltatta a tizenkilenc szerző írását tartalmazó művet. Referátuma nem volt mentes a kritikától sem, azonban a rendkívül alapos elemzés, értékelés végkicsengése az volt, hogy jelentős szerzők jelentős alkotásait ismerhettük meg.

Bócz Endre a kriminológiai gondolkodásmód megismertetését tartotta a könyv egyik értékének. Álláspontja szerint a magyarországi bűnözés magyar kriminológusok általi bemutatása igen hasznos és tanulságos a joghallgatók, a jövő jogászai számára.

A szerkesztő

Dr.Kertész Imre (főtanácsadó, Legfőbb Ügyészség):

A KRIMINOLÓGIA ÚJ TANKÖNYVE

Igen értékes könyvet kaptak a Corvina kiadótól a kriminológia iránt érdeklődők. A Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözés kontroll című kötetbe neves magyar kriminológusok tanulmányait gyűjtötte össze a Gönczöl - Korinek - Lévai szerkesztői triumvirátus. Igényességüket már a címlapon reprodukált Van Gogh festmény is jelzi, a 19 szerző nevének olvastán tovább mélyül az olvasóban az érzés, hogy nem mindennapi intellektuális élménynek lehet részese.

Aki ismeri a magyar kriminológia irodalmát, az már a tartalomjegyzék olvastán rájön, hogy a legtöbb fejezet mögött tudományos fórumokon megszűrt, szerkesztőségekben megcsiszolt és végül megjelent monográfia, tanulmány vagy megvédett disszertáció áll. A kötet a magyar kriminológiai irodalom kompendiuma. Ez nagy erőssége, de egyben ebből erednek azok a problémák is, amelyeket szeretnék felvetni.

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium egyetemi tankönyvvé (sőt, nagybetűvel: Egyetemi Tankönyvvé) nyilvánította a kötetet. Egy monográfiának vagy egy értekezésnek egységes nézetrendszerrel kell tükröznie és ugyanakkor szerzőjén nem elegáns dolog számon kérni a hiányzó részeket, egy cikkgyűjteményben viszont természetes, hogy a különböző tanulmányok egymástól eltérő iskolák művelőitől származnak és az sem róható fel, ha ismétlődések fordulnak elő benne.

A megszokott tankönyvek más műfajba tartoznak. Abból indulnak ki, hogy a diáknak rendszerezett tudásra van szüksége, meg kell ismernie az adott tudományág tárgyát, alapfogalmait, vitatott kérdéseit, a különböző iskolák eredményeit és érveit. Meg kell tanulnia eligazodni közöttük. Nem jó, ha a tankönyvben sok az ismétlés, ilyenkor bekapcsolódik a diáki agy ökonómiája, úgymond "nem érdemes megjegyezni, úgymint lesz még róla szó".

A tanszékek féltékenyen pásztázzák egymás tananyagait, nem szeretik, ha a másik tudományág képviselői az ő vizekre tévednek érvénytelen jártassági igazolvánnyal. A hallgató sem örül, ha vizsgára készülve más meghatározást olvas ugyanarról a fogalomról például a büntetőjogi tankönyvben, mint a kriminológiában. Az sem könnyíti meg dolgát, ha egy tankönyvön belül nincs összhangban a fogalmi apparátus és például nehezen tudja illeszteni a Molnár József által készített fejezetben leírt "karrier bűnöző" meghatározását a Vigh József tanulmányában szereplő bűnismétlők, visszaesők, veszélyes bűnözők fogalomsorhoz.

A tankönyvnek korszerű ismereteket kell közvetíteni és az sem válik hátrányára, ha ezt könnyen megtanulható formában teszi, ezért a nyelvezete is más, mint az értekezéseknek.

A kötet szerkesztői és szerzői eddig szokatlan utat választottak: tanulmánygyűjteményüket minősítették tankönyvvé. A szerzők többségének sikerült korábban már bevált munkáiból felújított, átdolgozott, továbbfejlesztett jó sűrítményeket előállítani.

Kivétel is akad.

Dános Valér az elsők között dolgozta fel tudományos alapossággal Magyarországon a szervezett bűnözés témakörét. A disszertációjában adott meghatározás ma is érvényes, idézi minden ezzel a témával foglalkozó mérvadó mű. A magyarországi szervezett bűnözés általa adott leírása azonban ma már idillnek hat, nem szerepelnek benne még az olajmaffiák sem, pedig milyen volt szökítésük lassan már ők sem tudják, mert azóta újabb területekre tették át áldásos tevékenységüket. A szelíd lelkű, vallomásaik szerint csupa jóakarókkal körülvett, de időnként véletlenül aknákra futó vagy rakéta célpontjává váló maffiózókról sem esik szó a fejezetben, e helyett azt tanulja a diák 1998-ban, hogy "csiráiban felütötte fejét a gazdasági életben jelentkező szervezett bűnözés is, de elszigetelten, egy-egy ügyre korlátozva..." (213.old.)

Vagy, hogy egy másik példát említsünk: Molnár József *Életkor és bűnözés* című tanulmányában lényeges összefüggéseket mutat ki, de dolgozatából az is kiderül, hogy a

magyar kriminológusok már egy évtizede nem jutottak hozzá a bűnözés korstruktúrájának a kutatásához, és vagy másfél évtizede nem folytattak kariervizsgálatokat, így ezeken a területeken friss ismereteink nincsenek. Tauber István dolgozatát olvasva, sajnos újabb felmérések hiányában is tudjuk, hogy a cigányság nagy részének helyzete a tíz évvel ezelőtt végzett vizsgálatban tapasztalténál csak rosszabb lett.

A könyvben közölt tanulmányok viszonylag kis terjedelműek, a legtöbbjük szerzője imponálóan ismeri és tudja összefoglalni a szakma nemzetközi irodalmát, ugyanakkor képes röviden, de megalapozottan kifejteni saját álláspontját. Nem akarok igazságtalan lenni azokkal szemben, akiket kihagyok, de nekem ebből a szempontból különösen tetszett Gönczöl Katalin *Devianciák, devianciakontroll, bűnmegelőzési stratégiák* című tanulmánya, Görgényi Ilona korszerű szemléletet tükröző viktimológiai írása, Pusztai László összefoglalása a gazdasági bűnözésről vagy Fehér Lenkéé a női bűnözésről. Palánkai Tibornének sikerült 20 oldalba sűrítve leírni a magyar büntető igazságszolgáltatás rendszerét, jogi keretét és működési struktúráját. Tiszteletre méltó teljesítmény.

A rövid összefoglalás készítése veszélyeket is rejt. Farkas Ákos például a tőle megszokott alapossággal, a rendszerelmélet eredményeinek büntető eljárási adaptálásával, eredeti gondolatokkal gazdagon taglalja választott témáját, csak az összegezéskor feledkezik meg arról, hogy a viszonylag rövid tanulmányban sok olyan kérdést nem tudott kifejteni, ami megalapozná - az egyébként helyes - következtetéseket. Az általa írt fejezet kapcsán érdemes egy pillanatra megállni a stílus kérdésénél. Egyik mondata így hangzik: "Mindezeket figyelembe véve talán nem tűnik megalapozatlannak az a következtetés, hogy az input-throughput-output (energiabevitel-feldolgozás-végtermékkibocsátás) folyamat, a negatív entrópia, a differenciálódás, az ekvifinalitás attribútumainak megléte következtében a büntető igazságszolgáltatás a nyílt rendszerek sorába tartozik." (395.old.) Az utóbbi évek egyik legsikeresebb disszertációjában ez a mondat helyén való volt, de, hogy mit

mond a diák, mikor tankönyvében ilyet talál, azt jobb nem részletezni.

Természetesen vannak a könyvnek olyan fejezetei is, amelyek igazi ősbemutatónak számítanak. Ilyen például Lévai Miklós kiváló összefoglalója a magyar kriminológia történelméről vagy Kerecsi Klára tanulmánya az erőszakos bűnözésről. Munkájukat - és főleg a tantárgyat tanuló diákok munkáját - nagyon megkönnyítette volna, ha előzőleg egy bevezető fejezet bemutatta volna a kriminológiai gondolkodás fejlődését a világban. Többek között ennek a hiánya is oka a könyvben fellelhető sok ismétlésnek. A bűnözés okaira vonatkozó elméletekkel foglalkozik például rajtuk kívül Gönczöl Katalin, Vígh József és az egyes bűncselekménytípusokat bemutató szerzők majdnem mindegyike. A treatment-modellből való kijózanodást a könyvben először Görgényi Ilona említi, de ő nem magyaráz, jelentését ismertnek véli (106. old.). A szigorlatra készülő hallgató csak mintegy 250 oldallal arrább, Lőrincz József és Kabódi Csaba tanulmányából tudja meg, hogy mit is jelent ez a fogalom (351. old.), és 20 oldallal később Kerecsi Klárától értesül metamorfózisáról.

A kriminológia kutatási módszereit Tauber István, Vavró István és Korinek László ismerteti. Mind a három tanulmány alapos és jó áttekintést ad az alkalmazott metódusokról. Hiányérzetet kelt azonban, hogy nem mutatják be a különböző statisztikai rendszereket (az ERÜBS és a bíróság statisztikai fogalomrendszerének eltéréseit, a különböző államokban alkalmazott output vagy input statisztika előnyeit és hátrányait), a bűnözés mennyiségi és minőségi jellemzői nemzetközi összehasonlításának lehetőségeit és e lehetőségek korlátait, valamint a különböző nemzetközi szervek (ENSZ, INTERPOL, Európa Tanács) erőfeszítéseit a nemzetközi összehasonlítás megteremtésére.

Természetesen igaza van Vavró Istvánnak abban, hogy a bűnözés alaktani jellemzőit a kriminálstatisztika a büntetőjogi rendszer kategóriáin belül vizsgálhatja és az adatgyűjtés törvényi tényállásokhoz kötött. (59. old.) Azonban kriminológiai szempontból különösen fontos, hogy az ERÜBS - és a rendőrségi

statisztikák világszerte - a tényállásokon belül is felállítanak és vizsgálnak a bűnözés megismeréséhez fontos kategóriákat (betöréses lopás, gépjármű lopás stb.). Sajnos a bírósági statisztika ezeket a kategóriákat nem ismeri és ezért nem tanulmányozható a velük kapcsolatos ítélkezési gyakorlat sem. Vagy egy másik példa: az ERÜBS külön mutatja ki a halált- és külön az életveszélyt okozó testi sértést, az igazságügyi statisztikában viszont ezek az adatok csak együttesen találhatóak. Ezért például a halált okozó testi sértés elkövetőinek és elítélteinek aránya nem számítható ki.

Az Európában leginkább elterjedt rendőrségi input statisztika pillanatképet nyújt a bűnözésről és ezeknek az országoknak a belügyminiszterei nem kényszerülnek a rádióban találgatni, hogy a bűnözési mutatók hirtelen emelkedését vajon a múlt évi ügyek áthúzódása okozta-e vagy sem. A Magyarországon bevezetett output statisztika - vagyis a bűncselekményeknek a nyomozás befejeztével történő számbavétele - megbízhatóbb képet nyújt ugyan a bűnözésről, de állandó fáziskésésben van.

Az input rendszerrel működő rendőrségi statisztikában az emberölés és a halált okozó testi sértés együtt szerepel (a helyszínen még nem lehet a minőség szerint differenciálni). Az Európa Tanács most készülő statisztikai évkönyvének emberölési számai is együtt tartalmazzák a két adatot. Ennek eredményeképpen az európai kiadványokban a magyarországi emberölési adatok magasabbak lesznek, mint honi statisztikáinkban és sajnos azt fogják mutatni, hogy nemzetközi vonatkozásban - éppen e súlyos bűncselekmény számai szerint - sokkal rosszabb a helyzetünk, mint idáig gondoltuk.

Korinek Lászlónak elismerésre méltóan sikerült összefoglalnia a látencia megismerésének módszereit és a tettesi, valamint az áldozati megkérdezések legfontosabb eredményeit. Jó lett volna azonban az egyetemi hallgatóknak arról is ismereteket szerezniük, hogy ezek a módszerek ma már nemcsak a kriminológiai kutatások fegyvertárát gazdagítják, hanem rendszeres végzésükkel és eredményeiknek a bűnügyi statisztikai adatokkal való szembesítésükkel, államilag elismerten is fontos

részévé váltak sok országban a bűnözés megismerésének és a bűnügyi statisztika adatai értékelésének, sőt a trendek validálásának. Anglia és az USA évi igazságügyi statisztikai jelentéseinek például szerves alkotórésze a rendszeresen folytatott megkérdezések eredményeinek az ismertetése. Az ENSZ harmadikban folytat világméretű áldozattá válási felmérést. A nyugat-európai kriminológiai intézetek négy évenként tartott kolloquiuma 1994-ben egész hetes ülést szervezett e témakörben, az ENSZ regionális intézete az UNICRI több nemzetközi konferenciájának is ez volt a napirendje, ez év végére szintén összehívják e tárgykörben nemzetközi tanácskozást, a Nemzetközi Viktimológiai Társaság legutóbbi szimpóziuma külön szekcióban tárgyalta az áldozattá válási felmérések eredményeit és módszertani kérdéseit.

A Kormány 1136/1997. (XII. 22.) Korm. határozata a Kormány átfogó bűnmegelőzési programjának előkészítésével és megvalósításával kapcsolatos feladatairól előírta, hogy: "A bűnmegelőzési tevékenység hatékonyságának növelése érdekében - figyelemmel a bűnügyi statisztika objektivitásának nemzetközileg elismert követelményeire - át kell tekinteni a kriminálstatisztika jelenlegi rendszerét. Indokolt esetben el kell készíteni a megváltoztatásukhoz szükséges jogszabályok tervezetét." A magyar kriminológusok, többek között az áldozattá válási felmérések nemzetközi tapasztalatainak tanulmányozásával és a rendszeresítésükre tett javaslataikkal segíthetik elő ennek a célnak a megvalósítását.

Anómiás-e a magyar társadalom? Akit érdekel a válasz, feltétlenül olvassa el Gönczöl Katalin tanulmányát a bűnözés társadalmi reprodukciójáról Magyarországon. Társadalmunk szerkezetének és mozgásának tényekre alapozott, pontos analízise alapján mutatja be a szerző a kilencvenes években bekövetkezett változások bűnözésre gyakorolt hatását.

Adós marad viszont a tankönyv az előbbi évtizedek kriminalitása dinamikájának és struktúrájának, valamint a struktúra dinamikájának ismertetésével. Az össz-bűnözés alakulását az egyes bűncselekménytípusokról készült cikkek szerzői érintik ugyan, sőt Kránitz Mariann a korrupcióról szóló

tanulmányában (180. old.) részletesebben is foglalkozik vele, de jobb lenne, ha az egyetemi hallgató erről egységes képet kapna a tankönyv első részéből.

Ennek kapcsán a magyar kriminológiának szembe kell nézni egy kérdéssel, ami "benne van a levegőben", de amiről mégsem beszélünk, pedig egy szabad társadalomban nem lehetnek tabu témák a közvéleményt borzoló gondok. Ez a rendszerváltás és a bűnözés hirtelen emelkedésének viszonya. Pusztán időbeli kapcsolatról van itt szó és összekötésük a közfelfogásban a post hoc, ergo propter hoc logikai hibájának következménye vagy okozati az összefüggés?

A kriminológia több kiváló nyugat-európai művelője úgy vágta át a csomót, hogy eleve kétségbe vonta a volt szocialista országok bűnözése robbanásszerű emelkedésének tényét. Álláspontjuk szerint ilyen fokú hirtelen emelkedés nem lehet valóságos, inkább valamilyen statisztikai manipuláció vagy jogi változások eredménye. Úgy gondolják, hogy a bűnözési szint azelőtt is magas volt ezekben az országokban, de a hatalom megtalálta a módját a nehézségek eltusolásának.

A büntetőjog hazai változásai inkább a statisztikai mutatók mérséklése, mint emelése irányában hatnak. Statisztikai rendszerünk sem szenvedett el az utóbbi évtizedben olyan változásokat, amelyek lényegesen kihatottak volna a trendekre. Feltehetőleg a rendőrség ügyelhárító mechanizmusai a leterhelés fokozódásával inkább erősebben működnek, mint lanygulnak. A rendszerváltás utáni rendőri vezetés egy ideig a statisztikai mutatókhoz kötötte a munka elismerését, sőt még a jutalomalap szervek közötti szétosztását is. Ez az intézkedés nem járult hozzá az esetleges statisztikai manipulációk felszámolásához. Mindez nem arra mutat, hogy hazánkban valamilyen művi beavatkozás hatására szökött magasba a bűnözés grafikonja.

Tauber István alcímbe foglalkozik a vagyon elleni bűnözéssel, mint a rendszerváltás termékével. (146. old.) Ezt a kifejezést azonban idézőjelben használja és a szövegből sem derül ki, hogy ez vajon elhatárolódást jelent-e. Ugyancsak ő ismerteti a vagyon elleni bűnözés, mint a demokrácia áráról szóló elméletet, de ezzel kapcsolatban sem fejt ki saját véleményét. A

magyar bűnügyi tudományok több jeles képviselője foglalt viszont úgy állást, hogy a kriminalitás hirtelen emelkedésének nem oka a rendszerváltás. Úgy tűnik, hogy ebben a véleményben inkább a társadalmi átalakulás iránti elkötelezettség, mint a tények reális értékelése tükröződik.

Csak egy példa. Úgy tudom, hogy a kriminológusok közül senki sem vonja kétségbe a jövedelmi különbségek növekedésének kapcsolatát a bűnözés emelkedésével. Lehet vitatkozni azon, hogy a magyar társadalomban a politikai rendszerváltás menetében kialakult gazdasági különbségek mértéke meghaladta-e a feltétlenül szükséges szintet, de az kétségtelen, hogy a piaci mechanizmusok megjelenésének és a versenyszféra kialakulásának az abszolút és relatív depriváció fokozódása törvényszerű és nem véletlen kísérőjelensége.

Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a bűnözés emelkedéséhez egyáltalán nem csak negatívan értékelt társadalmi jelenségek járulhatnak hozzá. Gondoljunk csak a határok átjárhatóvá tételére vagy a forint konvertábilissá válására. A szipuzás terjedésekor elégszer elmondtuk, hogy a kábítószer-probléma akkor válik veszélyessé, ha a forint átváltható lesz. És lőn. Ezért még örülünk a határok átjárhatóságának vagy nemzeti valutánk erősödésének, legfeljebb realistán megállapítjuk, hogy ha az érem egyik oldalára a nap süt, akkor a másik árnyékba kerül.

A könyv mostohán bánik a büntető politika kérdéseivel. Ismeretesek az ezen a területen dúló viták a nemzetközi kriminológiai irodalomban. Kerezsi Klára foglalkozik ugyan az erőszakos bűnözésről írt tanulmányában a büntetőpolitikai irányváltásokkal (166. old.), de úgy gondolom, hogy ez a téma megért volna egy önálló fejezetet a tankönyv első részében.

A tankönyvnek az egyes bűncselekménytípusokat, bűnelkövetői csoportokat és bűnözési formákat tárgyaló második részét Tauber Istvánnak a vagyon elleni bűnözés kriminológiájáról írt tanulmánya vezeti be. Tárgyalja ennek a bűncselekménytípusnak a kriminológiai sajátosságait, büntetőjogi megítélését és az ítélkezési gyakorlatot, a bűnözés okait, széleskörű nemzetközi kitekintést nyújt. Bennem hiányérzetet

keltett viszont a magyarországi vagyon elleni bűnözés morfológiájáról írott rész, amely majdnem teljes egészében statisztikai adattár, a morfológiai sajátosságok valóságos leírása nélkül. Nem esik szó benne olyan aktuális kérdésekről, mint a zsebtolvajlások vagy a gépjárművek lopása.

Irk Ferenc szinte lehetetlen feladatot vállalt magára. Alig több mint tíz oldalon írta le a háztartási-, a szabadidő-, az üzemi- és a közlekedési balesetek, a gondatlan bűnözés és a közlekedési bűnözés kriminológiáját, valamint jogi szabályozását, sőt még ezzel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot is. Eredeti és tanulságos a balesetek és bűncselekmények általa készített grafikai modellje. (201. old.)

A korrupcióval kapcsolatos kérdéseket Kránitz Mariann foglalta össze. Rövidre fogott tanulmányában szervesen kapcsolódik a múlt a jelenhez, a nemzetközi kitekintés a hazai helyzet leírásához, az általános és különös szint az egyedi jelenségekhez. A téma jelentőségének és aktualitásának ismeretében a szerkesztők bőkezűbbek lehetek volna a terjedelem meghatározásában. Ez tulajdonképpen a könyv különös részének minden fejezetére vonatkozik.

Lévai Miklós a könyv bevezetőjében a kriminológiát a bűnözéssel, mint társadalmi, és a bűncselekménnyel, mint egyedi jelenséggel foglalkozó tudományként jellemzi. "*Elméleti funkciója* a kriminalitással összefüggő tényezők feltárása, elemzése, ezek alapján törvényszerűségek megállapítása, a bűnözés mennyiségi és minőségi jellemzőinek, valamint a bűnözővé válásnak a magyarázata. A tudomány *alapvető gyakorlati szerepe*, hogy kutatási eredményeivel, felismeréseivel segítse, orientálja a bűnmegelőzést szolgáló döntéseket és a kriminálpolitikát". (9. old.) Azt is megemlíti, hogy a kriminológiának lassan alakult ki a saját, a statisztikától, a szociológiától, az antropológiától és a büntetőjog-tudománytól elkülönülő tárgya. (9. old.) Úgy látszik, hogy ez a folyamat még a mai napig sem fejeződött be.

A kriminológia jelenkori legfontosabb kutatási területei és tárgykörei között szerepelteti ugyanis a tankönyv a bűnözésre reagáló intézményrendszer, azaz a büntető igazságszolgáltatási

rendszer működését. (10. old.) Nem világos azonban, hogy ez hogyan kapcsolódik a tudomány elméleti funkciójának és gyakorlati szerepének - fentebb idézett - meghatározásához.

A könyv harmadik részének bevezetője visszatér a kérdésre és megállapítja, hogy a büntető igazságszolgáltatási rendszer vizsgálata ma a kriminológián belül talán, a legdinamikusabban fejlődő terület. (311. old.) A tudományterület kutatásai - e szerint - kiterjednek a büntető igazságszolgáltatással összefüggő olyan elméleti kérdésekre, mint például a rendszer funkciója, a döntéshozatali folyamatok, az ezzel kapcsolatos jogi normák, a bűnüldöző, az ügyészi szervezet, a bíróságok és a büntetésvégrehajtási szervek mint alrendszerek modelljei, működési elveik stb. A bírósági döntéshozatal vagy az ügyészi szervezet szintén a kriminológia tárgya?

Szívesen hallanám erről a kérdéstről tanácskozásunk résztvevőinek véleményét, de meg kell mondanom, hogy a kriminológia ilyen expanziója nem nyerte meg szívemet, annak ellenére sem, hogy igen kiváló munkák töltik ki a könyvnek ezt a részét.

Palánkainé ragyogó összefoglalójáról már tettem említést. Egy kis észrevétel: jó lett volna az intézkedések között a kényszergyógykezelésről és a kényszergyógyításról is szót ejteni. De a tanulmány olvastán újra és újra felmerül a kérdés: ez valóban kriminológia?

Finszter Géza rendőr-szociológiai és vezetés-elméleti munkája egy új tudományágat alapoz meg Magyarországon. A kriminológiával azonban még laza kapcsolatban is alig van.

Kerecsi Klárának az alternatív büntetésekről és végrehajtásukról szóló átfogó tanulmánya jól illeszkedne a büntetőjogi tankönyvnek a szankciórendszerrel foglalkozó részébe, ha csak a kérdés kriminológiai alapozására szánt első három oldal nem váltana ki idegen-test reakciót a büntető jogászokból. Az ott tárgyalt kérdéseknek viszont érdemes lett volna külön fejezetet szentelni a tankönyv bevezető részében.

Farkas Ákos értekezése új utat nyitott a magyar büntető eljárásjogi tudomány előtt. A bűnözésnek, mint rendszernek a vizsgálata, vagyis a kriminológia rendszerszemléletű

művelésének sem lenne kisebb jelentősége. Csak egy téma: a bűnözés, mint rendszer kapcsolódása a gazdasághoz.

A tankönyv e részének olvasása közben azt éreztem, hogy szerzőik - maguk mögött hagyva a kriminológia vadászterületeit - a büntetőjog és ezen belül a büntetéstan, a büntetés-végrehajtási jog, a büntető eljárásjog, a rendőrségi szervezet- és vezetéselmélet vagy a rendőr-szociológia területére csaltak át egy-egy izgalmas kirándulásra.

Kivétel ez alól csak Lőrincz József és Kabódi Csaba értékes tanulmánya a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának hatásrendszeréről, amely színvonalasan mutatja be a hazai és a külföldi börtönügyi kriminológiai kutatások helyzetét.

Befejezésül: a tankönyv olvasása szellemi élmény volt. Köszönöm a szerzőknek. Én úgy érzem, hogy írásukból sokat tanultam - még akkor is, ha esetleg ők úgy gondolják, hogy ez nem látszott meg most elhangzott felszólalásomon. Remélem, hogy az egyetemi hallgatók szívesen fognak tanulni új tankönyvükből, megismerik és meg is szeretik a kriminológia tudományát.